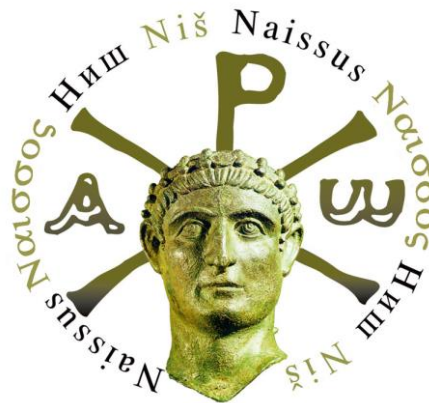

ГРАД НИШ
ДАНИ СВ. ЦАРА КОНСТАНТИНА И ЦАРИЦЕ ЈЕЛЕНЕ

ПРОЈЕКАТ
МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП

НИШ И ВИЗАНТИЈА XXV

„Православно царство Римљана на сликама првих хришћана“

Ниш, децембар 2025.

САДРЖАЈ ПРОЈЕКТА

I - Општи подаци

1. Организатор пројекта
2. Носилац пројекта
3. Руководилац пројекта

II - Циљ пројекта

III - Образложење пројекта

IV - Програм пројекта

V - План рада

VI - Финансирање пројекта

I - ОПШТИ ПОДАЦИ

1. Организатор пројекта

- Град Ниш са Универзитетом у Нишу, православном Епархијом нишком и Нишким културним центром као суорганизаторима
- Научни одбор при одбору за прославу дана св. цара Константина и царице Јелене

2. Носилац пројекта

- Град Ниш, Универзитет у Нишу, православна Епархија нишка

3. Руководилац пројекта

- *Организациони одбор* Научног одбора међународног симпозијума византолога „Ниш и Византија“ и *редакција* Зборника радова.

- митрополит нишки Господин Арсеније,
- Драгослав Павловић, градоначелник
- др Јован Степановић, ректор Универзитета у Нишу
- Лука Гашевић, заменик градоначелника, председник
- Сузана Јовановић, градска управа за културу, члан
- др Миша Ракоција, историчар уметности, главни уредник Зборника, члан
- Срђан Савић, директорустанове НКЦ,
- Проф. др Хранислав Анђелковић. Архитекта,
- др Франц Цурк (Ниш), конзерватор,
- Милица Тодоровић (Ниш), историчар уметности,
- др Ирена Љубомировић (Ниш), историчар,
- академик др Љубомир Максимовић (Београд),
- академик др Ренате Пилингер (Беч),
- академик др Вера Битракова Грозданова (Скопље),
- др Александар Кадијевић (Београд),

- др Срђан Пириватрић (Београд),
- др Грем Џонс (Оксфорд),
- др Ларс Рамсколд (Стокхолм)
- др Вујадин Иванишевић (Београд), доп. Члан САНУ
- Академик др Миодраг Марковић (Београд), подпреседник САНУ
- Академик др Драган Војводић (Београд)
- др Радивоје Радић (Београд)
- др Ана Захарова (Москва)
- др Ђордана Тровабене (Венеција)
- др Јанис Сисиу (Касторија)
- др Георги Геров (Софија)
- др Бојана Крсмановић (Београд),
- др Атанасиос Семоглу (Солун)
- др Јанис Д. Варалис (Волос)
- др Марта Нађ (Дебрцен)
- др Иванка Гергова (Софија), дописни члан БАН
- др Елизабета Димитрова (Скопље)
- др Каролин С. Снајвли (Гетисбург)
- др Ивана Поповић (Београд)
- др Ирина Оретскаја (Москва)
- др Марко Фасолио (Верчели)
- др Миомир Васов (Ниш), архитекта, члан
- др Јасмина Ћирић (Београд)
- др Јасмина Шаренац Стаменковић (Ниш), историчар, секретар
- др Небојша Станковић, (Ниш), архитекта, члан
- арх. Јован Мандић (Ниш), архитекта, члан
- ђакон др Ивица Чаировић (Београд)
- др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт САНУ
- Надежда Ракоција, архитекта, Завод за заштиту споменика културе Ниш, члан
- Јеромонах Игњатије Урош Ђорђевић
- др Анђела Гавриловић (Београд)
- др Горан Милосављевић, директор ТОН, члан
- др Ненад Радуловић, департман за историју, Филозофски факултет Ниш
- Александар Ђорђевић, свештеник, Епархија нишка
- Александра Голубовић, Ректорат Универзитета у Нишу, члан
- Маја Миљковић (координатор).

II - ЦИЉ ПРОЈЕКТА

- На међународни научни скуп “НИШ И ВИЗАНТИЈА”, позивају се еминентни наши и европски научници који се баве историјом уметности и цивилизацијским тековинама византијског и поствизантијског света. То подразумева присуство историчара уметности, историчара, археолога, класичних филолога, теолога, архитекте, филозофа, историчара књижевности, чији би предмет интересовања био Ниш, простор

Балкана и Европе. Реферати се излажу на српском и енглеском језику али су једнако равноправни сви језици европских народа. *Намера* организатора научног скупа, који има за тему ранохришћанско, византијско и поствизантијско културно наслеђе Ниша и нишке области, је да се сагледа његово место у културном мозаику Европе. *Жеља* организатора је да допринесе расветљавању византијске прошлости Ниша, као и њен одјек на потоње духовно, културно и уметничко ставралаштво Ниша, Балкана и Европе. Окупљањем угледних научника Европе и усмеравање њиховог знања на простор нашег града, допринело би расветљавању многих непознаница из ранохришћанске и византијске прошлости Ниша и Нишавља. Само на темељима знања о нашој богатој хришћанској прошлости, која је у задњих 50 година на маргинама интересовања и науке, може се променити и доћи до праве слике о граду Нишу. *Задатак* симпозијума је да скрене пажњу европске научне јавности на значај Ниша за свеколики хришћански свет и укаже на утицаје византијског света на савремену Европу. Неспоразуми, неразмевања и старе заблуде о Византији, захваљујући научним аргументима одлазе у заборав. Културно зближавање води до националног уједињења, до давно заборављеног сна Византинаца о једном Царству.

III - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРОЈЕКТА

- Прошлост средњовековног Ниша, недовољно је знана. Непотпуна истраженост, чак и знаних објеката, као да се најтачније може објаснити незаинтересованошћу, а не само недостатком материјалних средстава. Тако се дошло до поражавајућег нивоа познавања хришћанске прошлости Ниша, који је у политичком, економском, верском, културном и уметничком погледу заузимао значајно место у пространом византијском царству, чије су тековине чврсто уграђене у темеље европске цивилизације и уметности. Ни чињеница да је у Нишу рођен св. цар Константин, коме хришћански део света дугује оно што јесте, није била довољан разлог да му се посвети дужна пажња. С друге стране, и они познати споменици, на неодговарајући начин се штите и одржавају. Из тог разлога, сматрајући да је историско-уметничко наслеђе Ниша неодвојиво од европске културе и уметности, приступило се организовању научног скупа **НИШ И ВИЗАНТИЈА XXV** – „*Православно царство Римљана на сликама првих хришћана*“.

Када се размишља о првим хришћанима и процесу настанка старохришћанске и рановизантијске уметности, видно место припада Нишу, родном граду императора Константина Великог, који се залагао за православно исповедање вере. Неизмерљива је

корист коју нам доносе проучавања и нова сазнања о животу, вери и уметности првих хришћана. Зидно сликарство гробница томе даје посебан допринос који није довољно сагледан.

О сликарству првих хришћана знамо захваљујући очуваној фреско декорацији на зидовима њихових гробница. Пажљиво изчитане зидне слике откривају детаље из свакодневног живота, духовном стању, естетским склоностима, али и упорној борби првих хришћана за очување православља видљиво од римских катакомби до сликарства гробница у Нишу и Балкану. Сачувано гробно сликарство је непобитно сведочанство о уметничком, интелектуалном и духовном животу из времена када се хришћанство развијало и ступало на историјску позорницу.

Старохришћанском сликарству нишких гробница припада видно место у историји ранохришћанске уметности. Спознаја о ранохришћанском наслеђу Ниша значи и сагледавање духовних, уметничких и цивилизацијских тековина првих хришћана на западу и истоку којима дугујемо оно што јесмо – хришћани.

IV - ПРОГРАМ ПРОЈЕКТА

- Рачуна се на присуство око 35 званица
- Читање реферата у трајању од 2 дана
- Трећег дана пријем код градоначелника и обилазак споменика културе.
- Штампање Зборника радова бр. 24.
- Припрема научног скупа, мора почети у новембру 2025. (слање позивница), да би позвани имали времена да припреме реферате.
- Детаљи ће бити дефинисани у програму научног скупа

V - ПЛАН РАДА

1 дан (3. Јун)

- 17, 30 - свечано отварање и почетак рада
- Увод – др Миша Ракоција
- Благослов – Митрополит нишки Арсеније
- Поздравна реч - Градоначелник Драгослав Павловић
- Обраћање скупу – ректор проф. др Јован Степановић
- Отварање скупа – академик проф др Драган Војводић (Београд)
- Промоција Зборника радова 24 са прошлогодишњег скупа

- Отварање изложбе фотографија „СВЕТ СТАРОХРИШЋАНСКОГ НИША“ - отвара академик проф. др Ренате Пилингер (Беч)

- Коктел

- Заједничка вечера

II дан (4. Јун)

- 09,00 - 14,00 - излагање реферата

- 14,00 - 15,30 - пауза - ручак

- 15,30 - 19,00 - излагање реферата

- 19,30 - 19,30 - дискусија

III дан (5. Јун)

- 9,30 - Пријем код градоначелника (председништво града)

- Обилазак споменика културе

- Одлазак

VI - ФИНАНСИРАЊЕ ПРОЈЕКТА

Пројекат финансира Град Ниш,

- Материјални трошкови за оне чији су реферат прихваћени је заједничка вечера после отварања скупа.

- Потребна средства за рад организатора пројекта (Радна група Научног одбора при одбору за прославу дана св. цара Константина и царице Јелене)

- Средства за штампање Зборника радова „Ниш и Византија“ бр. 24

- Надокнада за ангажовање, одржавање и дизајн сајта.

* * *

Узимајући у обзир изузетан значај ранохришћанског, византијског и поствизантијског Ниша, као и недовољну истраженост ове области, за очекивати је велики одзив и интересовање европске научне јавности. Сазнања до којих се овом приликом долази, од непроцењљивог су значаја за наш град, али и за културно наслеђе Србије, Балкана и Европе. Окупљање знаменитих византолога, који на ваљан начин обрађују културно-историјску ризницу и Ниша и Византије, увећало је углед града Ниша и указало на његов значај за хришћанство и хришћане.

за Научни одбор, главни уредник
др Миша Ракоција

ПРЕДСЕДНИК НАУЧНОГ ОДБОРА
Заменик градоначелника
Лука Гашевић
